

Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej

Szanowni Państwo,

5 lipca 2018 r. Sejm RP uchwalił ustawę *o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej*, która wejdzie w życie 25 listopada 2018 r. Ustawa zawiera regulacje, których celem jest zapewnienie przedsiębiorcom, będącymi osobami fizycznymi, warunków do zachowania ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa po ich śmierci.

Rozwiązania te zostały wprowadzone głównie z myślą o przedsiębiorcach rodzinnych, którzy stanowią najliczniejszą grupę wśród podmiotów gospodarczych w Polsce. Dotychczas śmierć właściciela powodowała duże trudności i często uniemożliwiała płynną kontynuację biznesu przez spadkobierców. Nowe przepisy mają stanowić lekarstwo na tego rodzaju problemy.

W związku ze zbliżającym się wejściem w życie ustawy *o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej* przygotowałem dla Państwa krótką informację, w której przedstawiam najistotniejsze założenia nowej regulacji.

Jeżeli okaże się, że została pominięta jakakolwiek kwestia, co do której mają Państwo pytania lub wątpliwości, to serdecznie zachęcam do kontaktu z Kancelarią Adwokacką AGK.

adw. Aleksander Giehsmann

Kancelaria Adwokacka AGK

Dotychczasowy stan prawny

Każde przedsiębiorstwo, w tym osoby fizycznej, stanowi pewną zorganizowaną całość złożoną z wielu składników materialnych i niematerialnych. Można do nich zaliczyć nieruchomości i ruchomości, uzyskane koncesje i pozwolenia, firmę przedsiębiorstwa, prawa i obowiązki wynikające z umów zawartych z kontrahentami. W oparciu o te składniki przedsiębiorca prowadzi swoją działalność gospodarczą, uzyskując stosowną pozycję rynkową oraz renomę wśród swoich kontrahentów.

W chwili śmierci jednoosobowego przedsiębiorcy powstają problemy, które bardzo często uniemożliwiają kontynuację jego działalności. Kontrahenci i pracownicy bardzo często nie wiedzą, czy przedsiębiorstwo, a zatem i współpraca, będą kontynuowane. Dotychczas takie osoby, po śmierci przedsiębiorcy, musiały czekać aż dojdzie do zakończenia wszelkich postępowań spadkowych. Nie można też pominąć, że z chwilą śmierci wygasały stosunki pracy zawarte przez przedsiębiorcę oraz koncesje i zezwolenia, jak również część umów cywilnoprawnych, co również było znaczącym problemem.

Dopiero po zakończeniu postępowań spadkowych można było określić, czy przedsiębiorstwo będzie nadal prowadzone, a jeśli tak to przez kogo i w jakim zakresie. Gdy nie ma zgody wśród spadkobierców, to postępowania spadkowe trwają bardzo długo, a w konsekwencji faktycznie niemożliwym jest dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa. Ostatecznie może się okazać, że po zakończeniu długoletnich postępowań, spadkobierca, który chce kontynuować działalność przedsiębiorstwa, będzie je musiał budować od nowa, jako że cała renoma i wszelkie kontakty zostały utracone, a zaufana kadra pracuje już dla konkurencji. Nie sposób jednak nie wspomnieć, że nawet gdy wśród spadkobierców jest zgoda, to załatwienie wszelkich formalności związanych ze spadkiem wiąże się z czasem, który jeśli nie uniemożliwia, to znacznie utrudnia zachowanie płynnej ciągłości działalności gospodarczej.

Opisane problemy mają stać się przeszłością na skutek wprowadzenia nowych regulacji, które celem jest umożliwienie płynnej kontynuacji prowadzenia przedsiębiorstwa na wypadek śmierci jego właściciela, nawet gdy spadkobiercy nie potrafią dojść do porozumienia.

Przedsiębiorstwo w spadku

Nowa ustawa pozwala uchronić spadkobierców przed rozkładem rodzinnego przedsiębiorstwa poprzez wprowadzenie instytucji zarządcy sukcesyjnego oraz uprawnienia spadkobierców do dokonywania podstawowych czynności prawnych niezbędnych do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa.

Zarządca sukcesyjny, to osoba, która po śmierci przedsiębiorcy (spadkodawcy) będzie prowadzić działalność przedsiębiorstwa do czasu ustalenia jego nowych właścicieli. Przedsiębiorstwo w takim

zarządzie będzie działało w niezmienionej formie oraz pod dotychczasową nazwą, jednak z dodatkiem „w spadku”.

Przepisy o zarządzie sukcesyjnym mają zastosowanie do działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne lub w formie spółki cywilnej, czyli przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Podkreślić należy, że nie będzie możliwe ustanowienie zarządcy sukcesyjnego po śmierci wspólnika lub członka organu spółek prawa handlowego, np. spółki jawnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wynika to z tego, że spółka jest postrzegana jako odrębny podmiot, a zatem śmierć jej wspólnika czy prezesa, nie będzie skutkowałą automatycznym ustaniem jej trwania.

W braku ustanowionego zarządcy sukcesyjnego spadkobiercy i małżonek, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie, będą mogli podejmować czynności konieczne do zachowania majątku lub możliwości prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku, w szczególności będą mogli:

1. zaspokajać wymagalne roszczenia lub przyjmować należności przedsiębiorcy powstałe przed jego śmiercią i związane z prowadzoną działalnością gospodarczą,
2. zbywać towary przedsiębiorstwa.

Wyżej opisane czynności zachowawcze mogą być wykonywane nie dłużej niż przez dwa miesiące od śmierci przedsiębiorcy. Po upływie tego okresu powinien zostać ustanowiony zarządca sukcesyjny, a jeśli to nie nastąpi, to dojdzie do spadkobrania według dotychczasowych przepisów, tzn. z wyłączeniem przepisów ustawy *o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej*.

Każda z osób uprawnionych do wykonywania czynności zachowawczych, może je podejmować indywidualnie, niezależnie od tego, czy działa w porozumieniu z innymi uprawnionymi.

Ustanowienie i okres pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego

Funkcje zarządcy sukcesyjnego może pełnić w jednym czasie tylko jedna osoba fizyczna, mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Powołanie zarządcy sukcesyjnego wymaga dwóch czynności prawnych: zawarcia z nim stosownej umowy oraz dokonania wpisu o powołaniu zarządcy w rejestrze przedsiębiorców CEIDG.

Powołanie zarządcy sukcesyjnego możliwe jest w dwóch przypadkach:

1. za życia przedsiębiorcy – przez niego samego. Niezbędne jest wówczas zawarcie umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności. W takim przypadku zarząd sukcesyjny zostaje ustanowiony w chwili śmierci przedsiębiorcy;
2. po śmierci przedsiębiorcy – przez małżonka zmarłego przedsiębiorcy lub spadkobiercę, który przyjął spadek, jeżeli przysługuje im udział w przedsiębiorstwie w spadku większy niż 85/100. Umowę należy zawrzeć w formie aktu notarialnego. Zarząd sukcesyjny zostaje wtedy ustanowiony w chwili dokonania wpisu w CEIDG.

Zarząd sukcesyjny jest dobrowolny. Może zostać on odwołany przez przedsiębiorcę albo jego spadkobierców. Również zarządca sukcesyjny może zrezygnować z pełnionej funkcji.

Pełnienie funkcji zarządcy sukcesyjnego jest również ograniczone czasowo. Najbardziej doniosłe zdarzenia powodujące wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego to:

1. upływ dwóch lat od śmierci przedsiębiorcy,
2. urzędowe stwierdzenie nabycia spadku przez jednego spadkobiercę,
3. dzień dokonania działu spadku właścicieli przedsiębiorstwa w spadku.

Istnieje jednak możliwość przedłużenia obowiązywania zarządu sukcesyjnego do 5 lat po śmierci spadkodawcy na mocy orzeczenia sądu wydanego na wniosek osoby, która ma w tym interes prawny.

Status zarządcy sukcesyjnego

Jak zostało wyżej zaznaczone, zarząd sukcesyjny jest stanem tymczasowym, powołanym na potrzeby przeprowadzenia postępowania spadkowego. Zarządca sukcesyjny działa w imieniu własnym, ale na rachunek spadkobierców. Z tym wiąże się to, że ma on zdolność do dokonywania w ramach przedsiębiorstwa w spadku czynności prawnych oraz sądowych. Pomimo tego, że może on pozywać i być pozywany w sprawach wynikających z wykonywanej działalności gospodarczej będącej przedmiotem zarządzanego przedsiębiorstwa, to za powstałe w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej zobowiązania odpowiadają faktycznie spadkobiercy. Wszelkie koszty prowadzenia przedsiębiorstwa zarządca sukcesyjny pokrywa z zysków wypracowanych w ramach prowadzonej działalności. Z powyższym powiązane jest również uprawnienie do dysponowania środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym zmarłego przedsiębiorcy.

Zarządca sukcesyjny jest umocowany do dokonywania czynności zwykłego zarządu w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa. Granice zwykłego zarządu zawsze zależą od specyfiki określonej działalności. Należy przyjąć, że zwykły zarząd, to wszelkie czynności związane z codziennym funkcjonowaniem przedsiębiorstwa. W ramach zwykłego zarządu zarządca jest zobowiązany do regulowania wszelkich zobowiązań publicznoprawnych, jak i prywatnoprawnych, w tym zobowiązań wobec pracowników. Czynności przekraczające zwykły zarząd, np. zbycie części przedsiębiorstwa lub nieruchomości będącej jego składnikiem, wymagają zgody wszystkich właścicieli przedsiębiorstwa w spadku (spadkobierców). W braku takiej zgody zarządca sukcesyjny może zwrócić się do sądu o zezwolenie na dokonanie takiej czynności.

Pełnienie zarządu sukcesyjnego jest związane z uprawnieniem do otrzymania stosownego wynagrodzenia odpowiadającego wykonanej pracy, ustalonego odpowiednio do wynagrodzenia z tytułu świadczenia usług na podstawie umowy zlecenia.

Dla właścicieli przedsiębiorstwa w spadku istotny jest, że zarządca może zostać pociągnięty do odpowiedzialności odszkodowawczej, gdy nienależycie wykonuje swoje obowiązki.

Status spadkobierców

W chwili śmierci spadkodawcy przedsiębiorstwo nabywają spadkobiercy. Formalnie dziedziczenie następuje w chwili uprawomocnienia się sądowego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku albo sporządzenia przez notariusza aktu poświadczenia dziedziczenia. Wtedy też można nazywać spadkobierców właścicielami przedsiębiorstwa w spadku. Spadkobiercy są odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania przedsiębiorstwa.

Spadkobiercom przysługuje prawo do udziału w zyskach i stratach w takiej części jaka odpowiada przysługującemu im udziałowi w przedsiębiorstwie. Zyski są wypłacane corocznie przez zarządcę sukcesyjnego – pierwszy raz po upływie roku od jego ustanowienia. Możliwym jest jednak wypłacanie zaliczek na poczet przyszłego zysku.

Stosunki prawne obowiązujące w chwili śmierci przedsiębiorcy

Obecnie wraz ze śmiercią przedsiębiorcy wygasają łączące go stosunki pracownicze oraz decyzje administracyjne związane z prowadzoną działalnością gospodarczą. Od 25 listopada 2018 r. stosunki pracy będą trwać po śmierci przedsiębiorcy do wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego, chyba że wcześniej nastąpi przejście zakładu pracy na innego przedsiębiorcę. Gdy zarządu sukcesyjnego nie powołano, to umowy wygasają w terminie 30 dni od daty śmierci przedsiębiorcy. Osoby uprawnione do czynności zachowawczych mogą jednak zawrzeć z pracownikami porozumienie, na mocy, którego umowy o pracę będą kontynuowane do dnia powołania zarządu sukcesyjnego albo jego ustania.

Podobnie decyzje administracyjne związane z prowadzoną działalnością gospodarczą pozostaną utrzymane w mocy do 6 miesięcy po śmierci przedsiębiorcy, a ponadto ich obowiązywanie może zostać wydłużone przez właściwy organ administracji publicznej na wniosek zarządcy sukcesyjnego lub właściciela przedsiębiorstwa w spadku. W związku z powyższym utrzymane w mocy pozostaną, co do zasady, wszelkie koncesje i zezwolenia niezbędne do wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorstwa w spadku.

W sprawach podatkowych NIP nadany przedsiębiorcy przechodzi na przedsiębiorstwo w spadku do czasu stwierdzenia nabycia przedsiębiorstwa przez spadkobierców. Dotychczasowym NIP-em mogą posługiwać się właściciele przedsiębiorstwa w spadku lub zarządca sukcesyjny w sprawach związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa w spadku.

**Kancelaria Adwokacka AGK
adwokat Aleksander Giehsmann**

ul. Marii Konopnickiej 7/5
47-200 Kędzierzyn-Koźle

ul. Krawiecka 1/104
50-148 Wrocław

+48 664 434 217

www.adwokat-agk.pl
a.giehsmann@adwokat-agk.pl